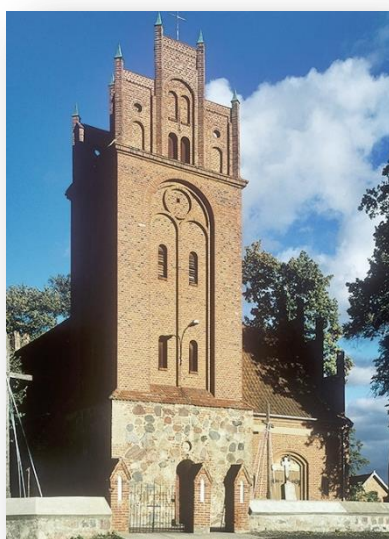

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

ELEWACJI FRAGMENTÓW SZCZYTÓW OD STRONY DACHÓW NA KOŚCIELE W ROGIEDLACH

Autor: Mirosław Cholewka
Zamawiający: Parafia kościoła

mgr Mirosław Cholewka
BYŁOMOWANY KONSERWATOR ZABYTKÓW
NR DYPL. 2163/UMK

Olsztyn styczeń 2024

1.0. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI KONSERWATORSKIEJ

1.1 DANE OBIEKTU

- Rodzaj obiektu: kościół katolicki
- Temat: elewacje, partie ścian szczytów na połączeniu z połaciami dachu
- Autor i warsztat: miejscowy
- Sygnatury: brak
- Datowanie: XIV-XVw
- Lokalizacja: Rogiedle, pow. Lubomino
- Właściciel: Parafia kościoła
- Technika: kościół murowany z cegły na wysokiej kamiennej podmurówce, elewacje ceglane z tynkowanymi detalami, dachy kryte dachówką holenderką esówką, karpówką i blachą miedzianą
- Wcześniejsze konserwacje lub renowacje: nie
- Wcześniejsze dokumentacje: nie
-

1.3. DANE O DOKUMENTACJI

- Autor dokumentacji: mgr Mirosław Cholewka
- Data i miejsce wykonania: styczeń 2024
- Miejsce przechowywania 1,2 egzemplarza:
  - 1- Archiwum WUOZ Olsztyn
  - 2- Archiwum parafialne

2.0. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

2.1. HISTORIA OBIEKTU

Lokacja osady Rogiedle nastąpiła w 1297. Pierwszy znany proboszcz wymieniany jest w 1358. Kościół w Rogiedlach wybudowano pod koniec XIV w. W roku 1510 kościół miał własnego proboszcza, potem stał się filią Wilczkowa. Biskup Marcin Kromer konsekrował kościół w 1580 nadając mu wezwanie św. Małgorzaty. W XVII w. dobudowano zakrystię. W 1850 przebudowano górną część wieży. W 1887 kościół staje się samodzielną placówką a w 1913 parafią. W 1914 roku dobudowano południową część nawy i górną kondygnację wieży, W 1918 powiększono wschodni szczyt kościoła.

Widokówka przedwojenna z widokiem ważniejszych obiektów we wsi oraz omawianego kościoła.

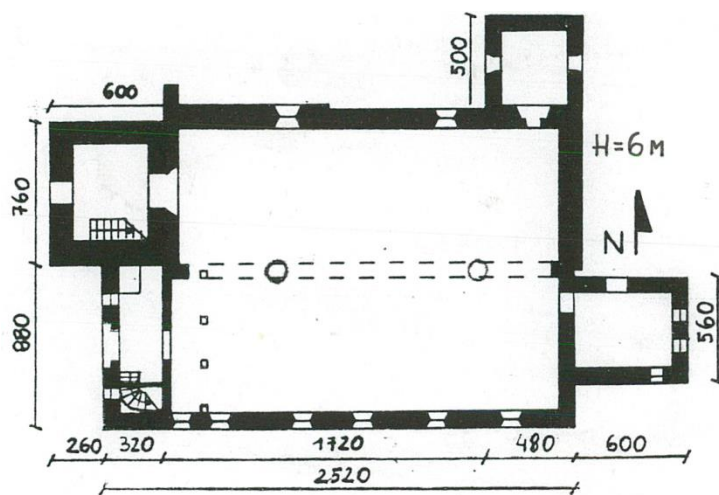
Kościół w 1998 roku- widok na wieżę.
Aut. fot.: A. Bobko.

3.0. OPIS OBIEKTU

Kościół orientowany, położony w południowo-wschodniej części wsi Rogiedle, ok. 15 km na północny- zachód od Dobrego Miasta. usytuowany na płaskim terenie, ogrodzonym murem kamiennym (z pocz. XX w.)

Rzut kościoła na planie prostokąta zbliżonego do kwadratu. Od zachodu w części północnej do korpusu dobudowana wieża na planie kwadratu. W północno-wschodnim narożu korpusu, w linii jego wschodniej ściany, kwadratowa kaplica. Podobnie, południową część wschodniej ściany przestania zakrycia o planie zbliżonym do kwadratu.

Kościół niepodpiwniczony o jednokondygnacyjnym korpusie i dwukondygnacyjnej wieży, jednonawowy. Dachy nad północną częścią nawy, kaplicą oraz wieżą dwuspadowe, nad południową częścią nawy trzy dachy poprzeczne, dwuspadowe z koszami pomiędzy nimi, zachodnia połączka obejmuje kruchtę wejściową¹.

Rzut bryły kościoła. Wyk. A. Bobko, 1998r.

4.0. TECHNIKA I TECHNOLOGIA

Ściany: pierwsza kondygnacja wieży i zachodnia część północnej ściany korpusu z kamienia polnego nieobrobionego, uzupełnianego cegłą pełną paloną na zaprawie wapiennej gruboziarnistej. Wschodnia i południowa ściana korpusu, zakrycia, kruchtka wejściowa oraz szczyty: z cegły pełnej palonej na zaprawie wapiennej w wążku gotyckim, na cokole kamiennym. W partii wschodniej ściany korpusu spoina wypukła. We wschodniej części północnej ściany korpusu wążek nieregularny z przewagą gotyckiego. Ściany kaplicy północnej z cegły pełnej palonej, na zaprawie wapiennej, w wążku kowadełkowym, na cokole kamiennym. Druga kondygnacja wieży oraz wieńczące ją szczyty z cegły maszynowej w wążku kowadełkowym na zaprawie cementowo-wapiennej. Wnętrze kościoła oraz fryzy i blendy ścian zewnętrznych tynkowane. Więźba dachowa: drewniana, pokrycie dachu: dachówka ceramiczna esówka i karpiówka, w koszach blacha miedziana i współczesna papa.

Bibliografia.

1. Dehio G., *Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler*, München-Berlin 1952, s. 189
2. *Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, woj. olsztyńskie, pow. Lidzbark Warmiński*, s. 35
3. OŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTKÓW W WARSZAWIE, *KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA* nr 4948, mgr Anna Bobko, Olsztyn wrzesień 1998

¹ KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA nr 4948, mgr Anna Bobko, Olsztyn wrzesień 1998

5.0. STAN ZACHOWANIA.

Stopień zniszczeń w partiach styku dachu z elewacją jest inny w każdej części bryły kościoła i wynika głównie z datowania tych partii. I tak w najgorszym stanie jest wątek ceglany w części gotyckiej. Jest silnie porośnięty glonami i porostami do tego stopnia że słabo widać oryginalne lico i spoinę wątku. Na styku z dachówkami widać duże ubytki cegieł i spoin, niektóre bliskie 100% powierzchni cegły. Uszkodzenia spowodowane są wieloletnim, negatywnym oddziaływaniem wody na materiał porowaty- ceramikę i zaprawę wapienną. Nieszczelności miejscowo łatano zaprawą cementową, zwłaszcza w miejscach, gdzie nie występuje zagłębienie – podkucie wątku ułatwiające uszczelnienie styku dachówki i ściany.

W lepszym stanie zachowania są partie ceglane w szczytach neogotyckich. Widać tam tylko nieznaczne ubytki cegieł i nieco większe spoin. Ogólnie lekkie nawarstwienia glonów i porostów.

W najlepszym stanie jest wątek na styku dachówki z elewacją wieży. Cegły praktycznie nie są uszkodzone, jedynie lekko wypłukana spoina. Widać też lekkie zazielenienie od glonów i porostów.

7.0. CEL I ZAŁOŻENIA KONSERWACJI.

Celem prac jest konserwacja tych partii lica ceglanego, gdzie styka się on linią dachówki. Jest to konieczne z uwagi na remont pokrycia dachów. Jego głównym celem jest wyeliminowanie miejsc licznych nieszczelności, a bez naprawy wątku w opisanych miejscach trudno będzie zrealizować założenia prac dekarских.

Oczekiwane efekty:

- eliminacja nieszczelności dachu
- zaspokojenie potrzeb inwestora
- zwiększenie atrakcyjności obiektu

8.0. PROPONOWANY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.

1. Mechaniczne usunięcie wtórnych, nieestetycznych uzupełnień cegieł, spoin, cementowych łat na wątku ceglanym

Wszystkie uzupełnienia, które formą znacznie odbiegają od oryginału należy mechanicznie usunąć. Wykuć wszystkie łaty cementowe, wstawki odbiegające od pierwotnego kształtu wątku, zaprawy założone celem uszczelnienia styku dachówki i ściany.

2. Usunięcie całkowicie zdegradowanych cegieł i spoin.

Cegły o stopniu zniszczenia powyżej 40% należy w całości wykuć. Podobnie w przypadku zdegradowanych spoin, należy usunąć na głębokość co najmniej 2 cm.

3. Oczyszczenie wątku.

Wykonać miejscowe oczyszczenie w obszarach przewidywanych napraw, ręcznie za pomocą wody i miękkich szczotek /tzw. ryżowej/ z niewielkim dodatkiem preparatów zmiękczających nawarstwienia glonów np. BFA prod. Remmers.

4. Wzmocnienie pozostawionych spoin oraz cegieł o osłabionej strukturze

Do wzmocnienia spoin można użyć preparat Primer Hydro SF /Silikatfestiger/ prod Remmers natomiast cegły wzmocnić krzemoorganicznym środkiem Funcosil KSE 300 prod Remmers.

5. Dezynfekcja muru.

Wszystkie miejsca wcześniejszego występowania mikroorganizmów i roślinności a szczególnie narażone na ich ponowny wzrost, powinny być dwukrotnie zdezynfekowane preparatem np. Algat prod Altax lub innym równoważnym. Preparat nanosi się pędzlem lub przez natrysk.

6. Uzupelnienie ubytków cegieł.

Mniejsze ubytki do wielkości około 40% powierzchni cegły uzupełnić gotową zaprawą imitującą ceramikę na bazie spoiw mineralnych, np. prod. Remmers lub Optolith. Pojedyncze cegły o stopniu zniszczenia powierzchni przekraczającym 40% lub silnie zdeintegrowanej strukturze zastąpić cegłami o parametrach jak najlepiej dobranych do oryginału- nasiąkliwości oraz wielkości i kolorze. W partiach gotyckich użyć cegieł ręcznie formowanych. Wstawki cegieł wykonać z użyciem zaprawy bez szarego cementu, najlepiej wapiennej z dodatkiem trasy lub z niewielkim dodatkiem białego cementu. Można zastosować zaprawy gotowe, przeznaczone specjalnie do murowania tego typu obiektów.

7. Wyspoinowanie wątku ceglanego.

Wszystkie ubytki w spoinach cegieł należy uzupełnić zaprawą wapienno trasową dobraną kolorystycznie do otoczenia. Można zastosować gotową np. prod Remmers, Optolith i na zamówienie dobierać pod względem kolorystycznym i fizykochemicznym do zaprawy oryginalnej.

Do spoinowania należy używać tzw. „fugówek”. Narzędzia te pozwalają precyzyjnie wciskać zaprawę w wąskie spoiny bez brudzenia cegieł. W partii gotyckiej wykonać fugę jak oryginał- z podcięciem

Opracował: mgr Mirosław Cholewka

8.0 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

